

Ull og lin. Av E. D.-Aa.

For 100-150 år siden var hver gård og hver husmanns plass selvhjulpne når det gjaldt å skaffe det som trengtes til klær i huset og klær på kroppen.

Sauer hadde de jo på hver gård. Husmann og strandsitter hadde også sine sauer, og nær sagt alle hadde et jordstykke hvor de dyrket lin.

Det fortelles at linen blei sådd i ugrasfri jord, ofte etter poteter, for da var det ikke så meget arbeide under røskingen. Linen blei for det meste rykket opp med rota, og under dette arbeidet blei ugras og andre planter skilt fra. Den blei ikke bundet til nek eller band, men satt i rauk, holdt sammen av en ring laga av rughalm eller splittet tynn hassel eller vridd vidje. Når den blei tørr, blei den treska med stav inne på låven. Frøet blei drøfta og så lagra i et dertil bestemt kar. Linen blei så båret ut på ei mindre grasslette eller et bakkehald og lagt jamnt utover bakken, og der blei den liggende til «røytning», som det het. Var det godt røytevær, byggevær med sol, tok det forholdsvis kort tid før linstilkene skilte seg fra basten, og linen kunne så bringes i bastua (badstua). Men var linen seint sådd, og høsten tørr, hendte det at linen blei liggende under snøen, men den var fullt brukelig for det i de fleste tilfelle.

Imidlertid var det det samme med linen som med annen grøde. Det var best å få den inn i hus om høsten. Det var vinterstid det blei tid og stunder til å arbeide videre med linen. Når så linen var godt gjennomtørket i badstua, blei den behandlet på «Brotu» og «Hekle». Seinere blei den spunnet på rokk, og vevd til undertøy, duker og ytterklær til både mann og kvinne, især kvinnene.

Lintøyet var stivt og ubekvemt til å begynne med, og «striskjorta» er fremdeles knyttet til et ordtøke i bygda, men ved vask og bleiking forsvant den grå fargen, og tøyet blei både mykt og hvitt.

Sauene blei for det meste klipt både vår og høst. Ulla blei vaska og tørka, og når vinteren kom, surret rokken i stua i lyset fra grua eller tyristikkene. En del blei vevd utover vinteren, men det meste blei vevd mellom onnene om sommeren. Det var bedre arbeidslys da. Det var lettere å arbeide med ulla enn med linen. Siden blei linen for det meste spunnet til tynne tråder. f. eks. til verken. dynevar o. L

Til tykkere tøy og strikking blei flere tråder tvunnet sammen og det het den gang *Bom* nå 3- 4- eller 5-tråds garn.

Vadmél som den gang for det meste bruktes til mannfolkklær, blei sendt til «Stampe». Der blei det også farga, for det meste mørkeblått eller svart.

Verken som kvinnene brukte til kjoler, og som mannfolkene brukte til sommerklær og vester, blei vevd ensfarga brune, grå eller grønne eller blå. Til rutet og randet tøy ble også brukt rød farge sammen med hvitt eller svart. Brunt eller grått verken blei brukt til mannsklær, og det var billigere enn vadmél.

Det var kvinnene som arbeidet med linen og ulla, det gikk mange timer og dager til arbeidet. Vel fikk de hjelp til å få linen på «bastua» til tørk, og noe hjelp fikk de sommetider med «brotua», men «heklinga» var kvinnearbeid, likeså klippingen av sauene.

En del av dette arbeidet blei også bortsatt til husmannskoner og andre, enten som dagtid på gården, eller som akord. Spinningen blei betalt etter vekt, og vekta

var enten skålpund (ca. 500 gr.), eller mark (ca. 250 gr.) Betaling for spinning var 6-8 skilling (ca. 20 øre) pr. mark. Vevingen betaltes med en pris pr. alen (ca. 60 cm.) 3-4 skilling (ca. 10 øre var alminnelig alenpris.

Veien fra linen på åkeren og ulla på sauene til ferdige klær var lang og gav mye arbeid, men så tok det også lang tid å slite ut disse «heimelaga» klærne. De holdt ofte lenger enn livet rakk, og gikk da i arv til sønner og døtre.